

Katalog izložbe

Biljana Albahari
Anđela Rezinović

AMT
Stradanja
publik
o Holokaustu

Beograd, 2017.

Naslov
Pisanje stradanja: vodič kroz publikacije o Holokaustu
Katalog izložbe

Autorke
Biljana Albahari
Ornela Rezinović

Dizajn i prelom
Ornela Rezinović

Izdavač
B. Albahari

Mesto i godina izdanja
Beograd, 2017.

Štampa
B. Albahari

Tiraž 15

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

341.485(083.824)
766:341.485(083.824)

АЛБАХАРИ, Биљана, 1962-
Pisanje stradanja : vodič kroz publikacije o Holokaustu : katalog izložbe / [autori] Biljana Albahari, Ornela Rezinović. -
Beograd : B. Albahari, 2017 (Beograd : B. Albahari). - 1 deplijan (20 str.) : ilustr. ; 25 cm

Tiraž 15.

ISBN 978-86-920987-0-3
1. Резиновић, Орнела [аутор], 1968-
а) Холокауст - Плакати - Изложбени каталози
COBISS.SR-ID 231564044

Regionalni naučni centar Instituta za filozofiju i društvenu teoriju u Novom Sadu, projektom „Sećanje na Holokaust“, organizovao je niz događaja čiji je osnovni cilj podizanje svesti o istoriji nasilja i njenim posledicama, kako kada je reč o stradanju bez presedana jevrejske zajednice tokom Drugog svetskog rata u svetu, tako kada se radi o „trusnom“ i „osetljivom“ tlu Vojvodine i Srbije. Multižanrovski i multimedijalni, otvoreno strukturiran model događaja „Sećanja na Holokaust“, angažovao je prevashodno akademske istraživače iz različitih oblasti humanističkih nauka, ali i širu javnost, naročito školsku i studentsku populaciju. Organizatori projekta su se rukovodili načelom da razvoj istorijske samosvesti i kritička autorefleksija na presudan način mogu doprineti interkulturnom dijalogu i unapređenju strategija solidarnosti. Celokupno zbivanje otpočelo je otvaranjem izložbe o Holokaustu 18. aprila, a završilo se na Dan sećanja na žrtve Holokausta, genocida i drugih žrtava fašizma u Drugom svetskom ratu, državnim praznikom koji se u Srbiji obeležava 22. aprila svake godine i koji je posvećen sećanju na Srbe, Rome i Jevreje koji su stradali u masovnim zločinima tokom Drugog svetskog rata u nacističkoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj i u okupiranoj Jugoslaviji.

Glavne aktivnosti u okviru ovog projekta:

Naučna konferencija „Holokaust i filozofija“

Imajući u vidu činjenicu da je Holokaust odigrao suštinsku ulogu u refleksijama mnogih dvadesetovekovnih mislilaca, celodnevnom konferencijom posvećena je pažnja već postojećim filozofskim interpretacijama Holokausta, ali i tematizovani oni njegovi aspekti koji su do sada ostali izvan filozofskog vidokruga. Učesnicima konferencije je sugerisano da naročiti akcenat stave na teškoće reprezentacije Holokausta: i umetničke i filozofske. Utoliko je namera konferencije razmatranje koliko konceptualnih toliko i čulnih predstava Holokausta i, posledično, saznajnih i moralnih dimenzija njegovog razumevanja.

Seminari i javna predavanja

Institut za filozofiju i društvenu teoriju ima bogatu tradiciju u pogledu organizovanja seminara sa međunarodno priznatim naučnicima. Na tragu te tradicije, ovaj program je zamišljen kao gostovanje stručnjaka i

upoznavanje domaće akademske i šire javnosti sa savremenim stanjem izučavanja Holokausta.

Javna tribina istoričara

Cilj tribine, u kojoj učestvuju istoričari čije polje istraživanja uključuje istoriju Holokausta i život Jevreja između dva svetska rata, jeste prezentovanje društvenih, ekonomskih, političkih i kulturnih faktora koji su ga omogućili. Namera je da se izloži što je moguće više aspekata Holokausta, od metoda istrebljenja do odgovornosti domicilnog stanovništva i domaćeg kvislinškog aparata.

Konferencija „Obrazovanje o Holokaustu: utopija ili šansa“

Kroz rad sa učenicima i studentima i kroz prateću konferenciju, uz pomoć nastavnika, odnosno predstavnika Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, te nekoliko nevladinih organizacija, predstavlja se i nudi pregled pravaca i dosadašnjih aktivnosti u okviru obrazovanja o Holokaustu, naročitu pažnju posvećujući učincima.

Obrazovni dan sa učenicima „Lekcije za budućnost“

Primarna aktivnost su rad sa učenicima na interaktivnim časovima i razgovor sa novosadskim i beogradskim Jevrejima koji su preživeli Holokaust. Oživljavanje sećanja je usmereno prevashodno na učeničku i studentsku grupaciju, ali je otvoreno i za sve učesnike i posetioce Dana Sećanja.

Izložba “Pisanje stradanja: knjiga o knjigama”

Iako je, objektivno, broj Jevreja na prostoru Srbije, a pogotovu posle Drugog svetskog rata, bio relativno mali u odnosu na ukupnu populaciju, a danas skoro i zanemariv, činjenica je da su Jevreji počev od 19. veka do danas, dali značajan doprinos i ostavili vidljiv trag u kulturi, istoriji i u mnogim oblastima javnog, ekonomskog, političkog, inovativnog pa konačno i patriotskog života savremenog srpskog društva. Zato je i evidentno da je ukupno interesovanje šire, u ovom slučaju srpske javnosti, uvek bilo nesrazmerno veće za jevrejske teme nego što bi se to moglo očekivati.

Ne ulazeći u motive ili povode tog interesovanja, činjenica je da se veliki broj knjiga koje se odnose na Holokaust objavljivao i objavljuje u Srbiji. Zanimljivo je i da autori tih knjiga nisu nužno samo iz jevrejskog naroda. Naprotiv, brojni su i drugi autori koji su svoj rad, izučavanje i pisanje posvetili upravo temama koje se tiču Jevreja. Ovo se odnosi kako na autore iz Srbije, tako i na strane, kod nas prevedene autore.

Cilj izložbe je da se jednim savremenim, a temi odgovarajućim dizajnerskim rešenjem, na upečatljiv način predstavi izbor knjiga koje su o Holokaustu štampane u Srbiji. Autorke se nadaju da su na taj način uspele da usklade zahteve profesionalnog izraza i neophodnog pijeteta primerenog težini teme.

Izložbeni plakati tematski i hronološki prate odigravanje Holokausta: počinju od spaljivanja knjiga i Kristalne noći u nacističkoj Nemačkoj, preko nastajanja sabirnih centara, stratišta i internacijskih i koncentracionih logora, ilustruju masovno uništenje jevrejskog naroda. Kroz individualne sudbine, lične i porodične priče, istoriografske dokumente i arhivsku građu svedoči se o jednom od najvećih zločina u istoriji čovečanstva. Deo izložbe koji se odnosi na posleratni period govori o hvatanju počinitelja ratnih zločina, pravednicima koji su pomagali jevrejskim porodicama da prežive racije i progone, tumačenju Holokausta, kao i o pedagoškom radu na izučavanje Holokausta.

Ova izložba knjiga o knjigama o Holokaustu takođe je vođena idejom da je ne samo umesno nego i neophodno kontekstualizovati njihov razlog, smisao, povod, cilj. Sve te knjige postavljaju slična pitanja – ima li opravdanja, a onda i „razumnog“ objašnjenja za Holokaust; može li se tumačenjem krivotvoriti njegova „istina“ i nije li možda svako tumačenje ogrešenje o nju; šta posle njega, kako živeti sa njegovim tragičnim iskustvom.

S obzirom da najvećeg broja članova predratne jevrejske zajednice više nema, prezentovanjem ovakve građe, životi i sudbine nekoliko generacija Jevreja koji su živeli ili još žive na ovim prostorima, kao i zajednica kojoj su pripadali, postaju vidljiviji i dostupniji i široj zajednici, kao i stravični zločini i genocid koji su nad njima učinjeni. Zbog toga i ova izložba treba da doprinese dodatnom osvetljavanju Holokausta u Srbiji, kao i daljem promovisanju i očuvanju jevrejskog nasleđa.

„OVO JE BILA PREDIGRA SAMO,
TAMO GDE SPALJUJU KNJIGE
NA KRAJU ĆE SPALJIVATI I LJUDE”

Hajnrih Hajne



Opernplac, Berlin, Nemačka, 10. maj 1933.

KRISTALNA NOĆ
KRISTALLNACHT
REICHSKRISTALLNACHT
POGROMNACHT

početak

beginning

der Beginn des Holocaust



BORSKI RUDNICI (od 1942) STARO SAJMIŠTE
BANJICA JUDENLAGER SEMLIN (1941-1944)

(Prihvatni logor Dedinje, jul 1941 - novembar 1944)

Koliko je potrebno

LEDINE (septembar 1941) CRVENI KRST U NIŠU (1941-1944)
(Prihvatni logor Niš - Anhaltelager Nisch)

JABUKA (Stratište kod Pančeva, 1941-1944)

JAJINCI (jul 1941-1944)

TOPOVSKE ŠUPE (Autokomanda, Beograd, 22. avgust 1941)

SREMSKA

MITROVICA (od 1941)

ŠABAC (kraj jula 1941)

ZASAVICA (Mačva)

SMEDEREVSKA PALANKA (1940. i 1942-1944)

NOVOSADSKA RACIJA

(južna Bačka, 21-23/30. januar 1942)

BAČKA TOPOLA SUBOTICA

BAJA SEGEDIN (26. april 1944)

**da čovek,
pod plaštom
odanosti poslu
i naciji,
izgubi
svaku
ljudskost?**



U vreme potopa, zemlja ne postoji.
Ko je to mogao da zna?
Život je ionako zavaravanje, u ratu ili miru, svejedno.
Uvek je to isto grčevito nastojanje da se opstane
malo duže nego što je predviđeno.
Prisutan ili odsutan, **Bog je surov,**
nema u njemu stvarne milosti.
Kada žmuri, on žmuri, i **ništa se tu ne može učiniti.**
Duše se okupljaju oko njega,
glasovi im nadolaze kao zvuk zvončića,
a **Bog samo odmahuje rukom.**
Isto je tako odmahnuo rukom i Gec, ili Majer...



DUŠEGUPKA
GASWAGEN

GLAVNI GRAD NOVE JUGOSLAVIJE
OSLOBOĐEN JE 20. OKTOBRA 1944.
LOGOR JASENOVAC JOŠ UVEK RADI
KAO TVORNICA SMRTI
SA PUNIM KAPACITETOM
JOŠ DUGIH I KRVAVIH ŠEST MESECI,
DO 22. APRILA 1945.



JASENOVAC

BEOGRAD **Staro**
Sajmište

transport KLADOVO

a SUBOTICA **se pravila**
kao da je sve u redu

NOVI SAD **BAČKA**
racija

ZEMUN

PIROT SREM ŠABAC

lager NIŠ **crveni krst**

BOR **Rudnici** PANČEVO **jabuka**

JASENOVAC

geografija pogibelji

AUSCHWITZ

Jednog dana sam uspeo da se pridignem,
pošto sam skupio svu snagu.
Želeo sam da se pogledam u ogledalo
koje je visilo na zidu preko puta mene.
Nisam video svoj lik još od izlaska iz geta.
Sa dna ogledala me je posmatrao leš.
Zauvek sam sačuvao njegov pogled
u svojim očima.

Eli Vizel





Ne želim živeti uzalud,
kao većina ljudi.
Želim biti korisna
i donositi zadovoljstvo
svim ljudima,
čak i onima
koje nikada nisam upoznala.
**Želim nastaviti živeti
i nakon smrti!**

Ana Frank
(Annelies Marie Frank)



SERBIEN IST JUDENFREI

dokumentovanje užasa

"Oslobođeno od Jevreja"

bio je nacistički izraz za područje očišćeno od Jevreja za vreme Holokausta.

Prema knjizi Valtera Manoška, „Serbien ist Judenfrei“ (R. Oldenbourg Verlag München 1993), Srbija je, posle Estonije, prva okupirana evropska zemlja, u kojoj je do početka 1942. postignuto

“konačno rešenje jevrejskog pitanja”.



Z 3141

Trogodišnji Rom Fric Rihter u Aušvicu sa
tetoviranim brojem „Z 3I4I”.
Dete je ubijeno 23. marta 1944. godine.



**SA VREMENOM
ODGOVORNOST SE NE SMANJUJE...**

Efraim Zurof

**OFICIR MAĐARSKE ŽANDARMERIJE ŠANDOR KEPIRO
JEDAN JE OD UČESNIKA NOVOSADSKJE RACIJE,
U KOJOJ JE POBIJENO I POD LED DUNAVA BAČENO
VIŠE OD 3.400 LJUDI, UGLAVNOM SRBA, JEVREJA I ROMA.**

**Sud u Budimpešti presudio je da je Kepiro
oslobođen odgovornosti i nije kriv za
ratni zločin tokom Novosadske racije
za zločine počinjene u Novom sadu.**

**Kepiro je umro u 97. godini života.
Njegova smrt je sprečila ulaganje žalbe
na oslobađajuću presudu mađarskog suda.**

Izraelski parlament - Kneset, osnovao je 1953. godine
„Jad Vašem” - Muzej sećanja na žrtve Holokausta.
Hrabri ljudi širom Evrope koji su riskirali svoje živote
u nameri da spasu barem jedan jevrejski život,

bili su osnova da se ustanovi

„Komisija za proglašenje
Pravednika među narodima”.

Priznanja u vidu medalje i povelje
dodeljuju se isključivo nejevrejima
koji su tokom Drugog svetskog rata

spasavali Jevreje.





Misionari hrišćanstva su rekli, efektivno:
vi nemate prava da živite među nama kao Jevreji.

Zatim su svetovni vladari rekli:
vi nemate prava da živite među nama.

Nemački nacisti su na kraju proglasili svoju odluku:
vi nemate prava da živite.

Raul Hilberg
Uništenje evropskih Jevreja (1961), Uvod



УЛОЖБАНИ ДА УТОЈИШТЕМ

NACHBEN, DIE CS

STADANJE JEVA I OKUPLANJE BEOGRADU 1941-1944

Neuspelo bekstvo

ИСТОРИЈА НАШЕ ОРО...

SURA GROBNICA

SAJMIŠTE

NEMAČKI LOGOR NA BEOGRADSKOM SAJMIŠTU 1941-1944

ГЕЦ I MAJER

Aleksandar Veljić RACIJA

Zaboravljen GENOCID

GENOCID I KAZNA

Mesta stradanja i antifašističke borbe u Beogradu 1941-44.

Pravnik za Čitanje grada

ISTINA o Novosadskoj raciji

САСЕЊЕНО СТАБЛО ДАНОНОВИХ

Сведок холокауста Сећање на Јасеновац

СВЕДОНАЈА РАЈСКОГ РАТУ

TRIGENERACIJE GOVORE

AVRAMOVA DECA

ИЗРАЕЛСКО-СРПСКА НАУЧНА РАЗМЕНА ДОКАЗАТА

HOLOCAUST OVER THE SERBS, JEWS AND ROMA DURING THE SECOND WORLD WAR PROCEEDINGS

EICHMANN IN JERUSALEM

ШЛОМ ИЗ ПИРОТА

PRIMO LEVI

НАРОДНИ МУЗЕЈ - НИШ

ХОЛОКАУСТ И ЊЕГОВО ЗНАЧЕЊЕ

ЈАСЕНОВАЦ

ПОСЛЕДЊА СТАНИЦА АУШВИЦ

Дневник Ane Frank

STRAŠNA POKOLJ ZA VREME DRUGOG SVETSKOG RATA

ИЗРАЕЛСКО-СРПСКА НАУЧНА РАЗМЕНА ДОКАЗАТА

HOLOCAUST OVER THE SERBS, JEWS AND ROMA DURING THE SECOND WORLD WAR PROCEEDINGS

EICHMANN IN JERUSALEM

HEILER I HOLOKAUST

GORAN BABIĆ PAOR

JEVREJI ZATOCENICI LOGORA CRVENI KRST

ХОЛОКАУСТ И ЊЕГОВО ЗНАЧЕЊЕ

ЈАСЕНОВАЦ

ПОСЛЕДЊА СТАНИЦА АУШВИЦ

Дневник Ane Frank

STRAŠNA POKOLJ ZA VREME DRUGOG SVETSKOG RATA

ИЗРАЕЛСКО-СРПСКА НАУЧНА РАЗМЕНА ДОКАЗАТА

HOLOCAUST OVER THE SERBS, JEWS AND ROMA DURING THE SECOND WORLD WAR PROCEEDINGS

EICHMANN IN JERUSALEM

HEILER I HOLOKAUST

GORAN BABIĆ PAOR

JEVREJI ZATOCENICI LOGORA CRVENI KRST

ХОЛОКАУСТ И ЊЕГОВО ЗНАЧЕЊЕ

ЈАСЕНОВАЦ

ПОСЛЕДЊА СТАНИЦА АУШВИЦ

Дневник Ane Frank

STRAŠNA POKOLJ ZA VREME DRUGOG SVETSKOG RATA

ИЗРАЕЛСКО-СРПСКА НАУЧНА РАЗМЕНА ДОКАЗАТА

HOLOCAUST OVER THE SERBS, JEWS AND ROMA DURING THE SECOND WORLD WAR PROCEEDINGS

EICHMANN IN JERUSALEM

HEILER I HOLOKAUST

GORAN BABIĆ PAOR

JEVREJI ZATOCENICI LOGORA CRVENI KRST

ХОЛОКАУСТ И ЊЕГОВО ЗНАЧЕЊЕ

ЈАСЕНОВАЦ

ПОСЛЕДЊА СТАНИЦА АУШВИЦ

Дневник Ane Frank

STRAŠNA POKOLJ ZA VREME DRUGOG SVETSKOG RATA

ИЗРАЕЛСКО-СРПСКА НАУЧНА РАЗМЕНА ДОКАЗАТА

HOLOCAUST OVER THE SERBS, JEWS AND ROMA DURING THE SECOND WORLD WAR PROCEEDINGS

EICHMANN IN JERUSALEM

DANI STRADANJA

ЖРТВЕ ЛАГЕРА НИШ (1941-1944)

ERIH KOŠ

MI SMO PREŽIVELI...

POŠTARSKA KARTICA

MI SMO PREŽIVELI...

POŠTARSKA KARTICA

MI SMO PREŽIVELI...

POŠTARSKA KARTICA

POŠTARSKA KARTICA

POŠTARSKA KARTICA

DANI STRADANJA

ЖРТВЕ ЛАГЕРА НИШ (1941-1944)

ERIH KOŠ

MI SMO PREŽIVELI...

POŠTARSKA KARTICA

MI SMO PREŽIVELI...

POŠTARSKA KARTICA

MI SMO PREŽIVELI...

POŠTARSKA KARTICA

POŠTARSKA KARTICA

POŠTARSKA KARTICA

JEVREJI I SRBI U JASENOVCU

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

JEVREJI I SRBI U JASENOVCU

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE

LOVAČ NA NAČISTE